

موانع توسعه ایران

به اهتمام:

نیما نایب، اید مقبولزاده

نقد فرهنگ

۱۳۹۶

سرشناسه: ناعم، نیما، ۱۳۶۸.
 عنوان و نام پدیدآور: موانع توسعه ایران/ به اهتمام نیما ناعم، امید یعقوبزاده
 مشخصات نشر: تهران: نقد فرهنگ، ۱۳۹۶.
 مشخصات ظاهری: ۲۱/۵×۱۴/۵ س.م.
 شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۴۰۵-۱۹-۱
 جمعیت فهرست نویسی: فیبا.
 موضوع: عقب ماندگی - ایران - علل؛ ایران - آینده نگری.
 شناسه افزودن: یعقوبزاده، امید، ۱۳۷۳.
 رده بندی کنگره: HN۶۷۰/۲/۱۸۲ ۱۳۹۶
 رده بندی دیسی: ۹۵۵
 شماره کتابشناسی ملی: ۴۸۵۲۳۳۱

نقد فرهنگ

نشانی: پردیس، میدان عدالت، خ فروردین جنوبی، خ سعدی، مجتمع قائم ۱، بلوک A2، واحد ۲۰۳
 تلفن: ۷۶۲۷۶۷۴۸ مراک: پخش ۰۶۶۴۶۰۰۹۹، ۰۶۶۹۶۷۰۰۷، ۰۶۶۴۸۶۵۳۵

نام کتاب: موانع توسعه ایران
 به اهتمام: نیما ناعم، امید یعقوبزاده
 نوبت چاپ: اول
 سال انتشار: ۱۳۹۶
 تیراژ: ۵۰۰ نسخه
 قیمت: ۱۲۰۰۰ تومان

کلیه حقوق محفوظ و مخصوص انتشارات نقد فرهنگ است.

فهرست

پیشگفتار.....	۷
فصل اول: بررسی علل توسعه نیافتگی ایران از منظر اقتصادی.....	۱۱
توسعه و اقتصاد.....	۱۳
عوامل ناکامی توسعه اقتصادی در ایران.....	۲۵
فصل دوم: بررسی علل توسعه نیافتگی ایران از منظر جامعه‌شناختی.....	۶۹
ساختارهای جامعه‌شناختی توسعه نیافتگی.....	۷۱
توسعه به مثابه کانتینجنتی.....	۸۱
فصل سوم: بررسی علل توسعه نیافتگی ایران از منظر تاریخی.....	۸۹
ریشه‌های نظری توسعه نیافتگی.....	۹۱
توسعه از نظر حقوق مدنی.....	۱۰۳
فصل چهارم: بررسی علل توسعه نیافتگی ایران از منظر سیاسی.....	۱۳۷
توسعه و نظام جهانی.....	۱۳۹
فرایندهای توسعه.....	۱۵۱

پیشگفتار

پس از ناکامی ایران در نبردهایش با روسیه تزاری، یکی از مهم‌ترین مسائلی که هر واره‌ترجه همه متفکران، سیاستمداران و حتی عامه مردم را به خود معطوف داشته است مسئله عقب‌ماندگی یا به تعبیری، توسعه‌نیافتگی ایران است. در روزگار ما هرگونه تعریفی از توسعه‌نیافتگی به طراحی متفاوتی از مسیر توسعه منجر خواهد شد. لذا راه توسعه مسیر واحدی نبوده و ما به منظور یافتن و نیل بدین راه، با راهکارها و تجویزهای گوناگونی روبه‌رو هستیم. اما در همان حال، در عین وجود تفاوت‌های نظری و عملی میان این راهکارهای گوناگون می‌توان نقاط اشتراک برجسته‌ای را میان آن‌ها یافت. اذعان به توسعه‌نیافتگی ایران یکی از مهم‌ترین محورهای مشترک در همه این دیدگاه‌هاست.

حل یک مسئله اجتماعی و یافتن راه برون‌رفت مطلوب برای آن، نیازمند شناخت و واکاوی دلایل بروز آن است. مسئله توسعه یک معضل اجتماعی قابل طرح در حوزه گسترده علوم انسانی است، لذا نمی‌توان آن را تنها به مسائل اقتصادی، تکنولوژیک یا... تقلیل داد و باید با دیدی

متخصصانه از ابعاد مختلف اقتصادی، سیاسی، جامعه‌شناختی، تاریخی و... به آن نگریست. در عین حال، یکی از مشکلات عمده در علوم انسانی وجود عناصر عوام‌زدگی و سیاست‌زدگی و ارائه نظریات غیرعلمی است. به همین دلیل، گروه تاریخ دانشگاه شهید بهشتی، بر آن شد تا با برگزاری سلسله نشست‌هایی پیرامون بررسی «علل توسعه‌نیافتگی ایران» در وهله نخست با نگاهی آکادمیک و تخصصی و برای به‌گشودن‌های سیاسی، حزبی، احساسی، عاطفی و... به تحلیل این امر پرداخت. علاوه بر آن با برگزاری این نشست‌ها با چهار رویکرد اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و تاریخی، زمینه همکاری‌های بینارشته‌ای را نیز فراهم آورد.

کتاب پیش رو، نتیجه سردآوری متن سخنرانی‌های ایرادشده در نشست‌های مذکور است و هم‌چنین مقالاتی که پیرو این نشست‌ها از طرف اساتید بزرگوار، در اختیار ما گذاشته شد. لذا این مجموعه از این ویژگی مهم برخوردار است که کوشش است پرداختن به امر توسعه و توسعه‌نیافتگی را از چهار منظر اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و تاریخی، آن‌هم از چشم‌انداز برجسته‌ترین صاحب‌نظران این حوزه‌ها به نحو توأمان جلوی چشم اندیشمندان و خوانندگان علاقه‌مند، بحث توسعه در ایران آورد.

در این کتاب، دکتر محمدامین قانع‌راد و دکتر ابراهیم توفیق، از منظر جامعه‌شناسی و جامعه‌شناسی تاریخی، دکتر عبدالعلی قوام، از منظر سیاسی و در بستر مناسبات بین‌المللی و وجود موانع جهانی و دکتر سریع‌القلم، فرایند توسعه را از جنبه برنامه‌ریزی صحیح در عرصه‌های خصوصی‌سازی، ثروت ملی و روابط حسنه با جامعه جهانی و همین‌طور

جدایی عرصه سیاسی و اقتصادی مورد تحلیل قرار داده‌اند. جنبه تاریخی بحث توسعه را دکتر قباد منصوریخت پیرامون ریشه‌های نظری توسعه‌نیافتگی و بحران اندیشه در ایران و همچنین دکتر کریم سلیمانی از زاویه حقوق شهروندی بررسی کرده‌اند. دکتر سعید لیلز با طرح موانع اقلیمی توسعه و نیاز به مدیریت اقتصادی صحیح از منظر اقتصادی به امر توسعه پرداخته و همچنین دکتر یدالله دادگر در مقاله خود، اقتصاد را در ساختارهای کلان مورد تحلیل قرار داده‌است.

در پایان بر خود واجب می‌دانیم از استاد ارجمند جناب آقای دکتر اکبری، مدیریت محترم گروه تاریخ دانشگاه شهید بهشتی به دلیل حمایت‌ها و راهنمایی‌ها، بی‌دریغشان سپاسگزاری کنیم و همچنین قدردانی خود را از جناب آقای میلادی حیدری، دبیر انجمن علمی دانشجویی تاریخ و سرکار خانم صالحه سمیعی، بابت همکاری و مساعدت بی‌منتشان ابراز می‌کنیم. طبعاً سپاسگزاری عمیقی را نیز نسبت به همه اساتید محترم که دعوت این دانشجویان کوچک خود را پذیرفتند و در این نشست‌ها شرکت کردند اعلام می‌داریم.

نویسنده و امید یعقوب‌زاده